

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РЕЗУЛЬТАТІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ» І РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ (М. КИЇВ, 12 БЕРЕЗНЯ 2026 РОКУ)¹

У Інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України, 12 березня 2026 року, відбулася міжнародна науково-практична конференція «Інституційна спроможність органів публічної влади у забезпеченні сталого розвитку України». Конференція стала авторитетним міждисциплінарним майданчиком для обговорення актуальних проблем розвитку публічної влади, до якого долучилися представники академічної науки, судової влади, органів державної влади, місцевого самоврядування, дипломатичної служби, практикуючі юристи і аспіранти. Такий склад учасників засвідчив актуальність порушеної проблематики і необхідність наукового осмислення викликів, що постали перед Україною.

На сьогодні наша країна перебуває на шляху державних трансформацій, що обтяжені боротьбою із повномасштабною збройною агресією та зобов'язують інституційні органи одночасно долати комплекс екзистенційних викликів: розробляти політику повоєнного відновлення, завершувати інтеграцію до ЄС і не відступати від реалізації Глобальних цілей сталого розвитку. Воєнний стан створив виняткові умови для функціонування органів державної влади, актуалізувавши питання безпеки, адаптивності та спроможності державних інституцій забезпечувати сталий розвиток у повоєнний період. Руйнування критичної та цивіль-

ної інфраструктури, дестабілізація економіки й ринку праці, демографічна криза, масштабна внутрішня та зовнішня міграція формують передумови для пошуку науково обґрунтованих рішень модернізації діяльності органів публічної влади.

За цих умов особливої актуальності набуває проблема інституційної спроможності органів публічної влади, оскільки саме від здатності державних інституцій ефективно здійснювати свої повноваження, адаптуватися до кризових викликів, забезпечувати безперервність публічного управління, гарантувати права людини та реалізовувати державну політику залежить стійкість держави, її конкурентоспроможність і сталий розвиток.

Проблематика інституційної спроможності сьогодні виходить за межі традиційного розуміння організаційної ефективності державного апарату. Вона дедалі більше розглядається як комплексна міжгалузева категорія, що інтегрує правові, організаційні, кадрові, фінансові, інформаційні, цифрові та безпекові складові функціонування публічної влади. Дослідження інституційної спроможності набуло статусу одного з ключових напрямів сучасної юридичної науки, адже охоплює практично всі сфери реалізації функцій держави – від правотворчості й судочинства до соціальної політики, цифрової трансформації, екологічного врядування та міжнародного співробітництва.

¹ Огляд здійснено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції Інституційна спроможність органів публічної влади у забезпеченні сталого розвитку України : збірник матеріалів (м. Київ, 12 березня 2026 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2026. 344 с. URL: https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_Instyutysijna_spromozhnist_A5_DRUK_b842013b_4a26_49d0_a7c2.pdf (дата звернення: 20.06.2026).

Під час роботи конференції було обговорено широкий спектр питань: від філософсько-правових засад правотворчості до механізмів реалізації соціальної, економічної, екологічної, оборонної та інформаційної політики. Представлені доповіді та наукові тези учасників конференції відобразили сучасний стан досліджень у сфері інституційної спроможності, окреслили основні тенденції розвитку юридичної науки і сформуvalи комплекс пропозицій щодо вдосконалення правового забезпечення сталого розвитку України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Учасники конференції наголосили на багатоаспектному характері інституційної спроможності, яка визначає реальну здатність державних інституцій виконувати свої функції навіть в умовах екзистенційних загроз. Водночас, незважаючи на різноманітність тематики, всі представлені дослідження виходили із розуміння інституційної спроможності як комплексної характеристики функціонування органів публічної влади.

У ході роботи конференції було виокремлено сім ключових дослідницьких напрямів, кожен із яких містить аналіз окремих результатів досліджень учасників, що можуть стати предметом подальшого розвитку законодавства чи наукової думки у відповідній сфері.

Перший дослідницький напрям спрямував роботу учасників конференції на актуалізацію питання інституційної спроможності держави у соціальній сфері та сфері захисту прав людини. Учасники конференції наголосили на необхідності впровадження національного стандарту доступного житла, що має стати основою для комплексної державної житлової політики, особливо для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які втратили житло через війну. Акцентовано, що інституційна спроможність органів публічної влади у цій сфері проявляється у здатності законодавчо затвердити стандарт, організаційно координувати його виконання та контролювати дотримання вимог на місцях, а також забезпечувати синергію державного та регіонального рівнів житлової політики.

Розглянуто питання інституційного механізму захисту прав внутрішньо переміщених осіб як комплексну, багаторівневу систему органів державної влади, місцевого самоврядування, спеціалізованих інституцій та процедур. Підкреслено, що ефективний захист прав ВПО є не лише елементом соціальної політики, а складовою правової стійкості України, яка демонструє здатність держави гарантувати права людини навіть у період воєнного стану. Особливу увагу приділено цифровізації процедур, зокрема через платформу «Дія», що забезпечує прозорість, доступність та ефективність адміністрування соціальних виплат.

Значний науковий інтерес мали питання соціальної стійкості як виміру сталого розвитку. Визначено, що соціальна стійкість має розглядатися як окремий елемент національної стійкості, який забезпечує готовність держави до соціального захисту громадян у кризових і загрозливих ситуаціях, безперервного розвитку людського капіталу та зміцнення спроможності громад. Наголошувалось на необхідності модернізації соціальної політики через впровадження політики потреб, створення інклюзивного, безбар'єрного суспільства та розбудови ринку праці, адаптивного до використання цифрових технологій.

Окремим предметом обговорення стали конституційні гарантії дотримання прав людини в умовах воєнного стану. Визначено необхідність розмежування правомірних обмежень, спрямованих на забезпечення суспільно-корисного блага – безпеки держави, та неприпустимості зловживань з боку посадових осіб. Зазначено, що стійкість гарантій неможлива без належної комунікації держави з громадянами, особливо в умовах воєнного часу, коли люди мають розуміти, які саме обмеження запроваджено, чому, на який строк та як реалізувати право на допомогу й оскарження рішень.

Одним із аспектів інституційної спроможності органів публічної влади є забезпечення прав жінок в умовах воєнних викликів та сталого розвитку. Актуалізоване питання, визначено як одним із ключових показників ефективності функ-

ціонування демократичної держави та рівня інституційної спроможності органів публічної влади. Важливим напрямом підвищення такої спроможності є інтеграція принципів гендерної рівності у всі сфери публічної політики відповідно до міжнародних зобов'язань України та Цілей сталого розвитку.

Центр уваги другого дослідницького напрямку зосередився на обговоренні проблемних питань правотворчої діяльності, публічного адміністрування та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Обґрунтовано, що правотворча діяльність центральних органів виконавчої влади є чинником інституційної стійкості та зазначено, що в умовах воєнного стану оперативне та якісне нормативне забезпечення бюджетних, податкових та митних процесів є критичним для фінансової стабільності держави. Водночас, на думку науковців, наголошено на необхідності дотримання принципів правової визначеності, законності та узгодженості з актами вищої юридичної сили, оскільки нестабільність нормативного регулювання може негативно впливати на інституційну стійкість публічної влади та рівень довіри до неї.

Значну увагу приділено прогностичному підходу у правотворчій діяльності як чиннику забезпечення сталого розвитку України. Учасники конференції обговорили той факт, що правотворча діяльність не може обмежуватися лише реагуванням на вже існуючі суспільні відносини, а повинна враховувати перспективи їх розвитку, передбачати можливі ризики та формувати правові механізми їх запобігання. У цьому контексті важливого значення набуває юридичне прогнозування як складова правотворчої діяльності, зокрема, розроблення прогностичних документів публічної політики, що визначають перспективне правове регулювання суспільних відносин.

Наукова дискусія також торкнулася питань інституційної спроможності органів місцевого самоврядування. В межах окресленої проблематики було визначено низку системних проблем, зокрема: недостатнє ресурсне забезпечення громад,

неврегульованість територіальної основи місцевого самоврядування, відсутність власних виконавчих органів у районних та обласних рад, наявність політичного та економічного двовладдя на місцевому рівні. Виснувалося, що подальше посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування потребує вдосконалення конституційно-правових засад організації місцевої влади, чіткого розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також розвитку законодавства у сфері муніципального управління.

Третій дослідницький напрям був поширений на опрацювання проблем у сфері запобігання та протидії корупції. Проведений аналіз показав, що в сучасних умовах корупція є однією з головних загроз інституційній спроможності органів державної влади. Визначено, що чинний підхід до боротьби з корупцією, який зводиться переважно до удосконалення системи антикорупційних органів та правової заборони, є недостатньо ефективним, оскільки це боротьба з наслідками, а не з причинами корупції. В результаті обґрунтовано необхідність переходу до соціально-детермінованого підходу, що передбачає з'ясування причин та умов корупції та застосування для кожної з них ефективних методів нейтралізації, включаючи заходи психологічного, політичного, ідеологічного та організаційного характеру.

Особливий інтерес викликала проблематика «політичної корупції» як загрозу інституційній спроможності органів державної влади. Виокремлено напрями діяльності організованих злочинних угруповань у політичній сфері, зокрема: встановлення корумпованих зв'язків на всіх рівнях державної влади, просування своїх кандидатів у депутати та органи виконавчої влади, формування підконтрольних політичних партій, залякування та дискредитація політиків, дестабілізація соціально-політичної ситуації. Резюмовано, що більшість кримінальних правопорушень вчиняються у сфері економіки та пов'язані з корупцією, а до складу організованих злочинних угруповань нерідко

рекрутуються державні службовці високого рангу.

Четвертий дослідницький напрям зосередив увагу учасників конференції на інституційній спроможності судової влади та філософсько-правових засадах правотворчості. Досліджено питання еволюції професійно-правової свідомості суддів, яка в сучасних умовах формується як комплексне поняття, що охоплює професійні знання та сукупність внутрішніх переконань правового, соціального, культурологічного, психологічного, емоційного характеру. Поряд з цим наголошено, що професійна правосвідомість суддів є фундаментом судової правотворчості, яка формує правові позиції у вигляді «словесно-правових формул», що створюються найвищим судовим органом та слугують зразком для подальшого правозастосування.

Представлені дослідження переконливо доводять важливу роль Верховного Суду в уніфікації судової практики як чинника інституційної спроможності судової влади. Визначено, що правові позиції Верховного Суду фактично виступають орієнтиром для судів нижчих інстанцій, сприяючи виробленню єдиного підходу до застосування норм матеріального та процесуального права. Водночас учасники конференції звернули увагу на те, що чинна модель реалізації цієї функції у Верховному Суді, зокрема обмеженість повноважень щодо узагальнення судової практики, об'єктивно звужує можливості повного та системного впливу на формування єдиної правозастосовної практики.

П'ятий дослідницький напрям охопив широкий спектр питань правового забезпечення цифровізації, екологічної безпеки, фінансової та інформаційної безпеки. Особливий інтерес викликало питання розвитку законодавства у сфері цифровізації трудових відносин та необхідності встановлення правових меж цифрового контролю роботодавця, гарантування права працівника на приватність та запобігання зловживанням цифровими інструментами контролю праці. Дослідження ґрунтується на практиці Європейського суду з прав людини, який визна-

чив критерії допустимості цифрового моніторингу роботодавцем дій працівника, необхідність попереднього інформування працівника, пропорційність втручання та наявність ефективних гарантій судового захисту.

Значну увагу приділено інституційній спроможності органів публічної влади у сфері забезпечення екологічної безпеки. Визначено, що інституційне об'єднання функцій у сфері охорони довкілля з економічними сектором створює низку структурних обмежень, зокрема, ризик зміщення пріоритетів, втрату функціональної автономії екологічної політики, зниження управлінської спеціалізації та послаблення регуляторної спроможності. Наголошено на необхідності збереження регуляторної автономії екологічних функцій та забезпечення належного рівня інституційної незалежності рішень, спрямованих на запобігання довгостроковим екологічним загрозам.

Науковий інтерес учасників було спрямовано до обговорення питань правової характеристики основних суб'єктів публічної фінансової діяльності, від яких залежить забезпечення фінансової безпеки держави. Акцентовано, що забезпечення фінансової безпеки держави є публічною діяльністю, що має реалізовуватися з дотриманням принципу верховенства права.

Розглянуто також концептуальні підходи до розвитку законодавства України у сфері інформаційної безпеки як чинника інституційної спроможності органів публічної влади. Визначено, що сучасний стан нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки характеризується певною недосконалістю, оскільки чинні акти не утворюють цілісної системи правового регулювання, а понятійний апарат не є уніфікованим, що призводить до дублювання повноважень між органами державної влади та ускладнює формування єдиної державної політики. Перспективним напрямом розвитку законодавства є ухвалення системоутворювального Закону України «Про інформаційну безпеку».

Наукові результати у межах шостого дослідницького напрямку стосувалися

інституційної спроможності у сфері реалізації спадкових прав. Запропоновано розглядати інституційну спроможність органів публічної влади у забезпеченні реалізації спадкових прав в умовах воєнного стану як складову сталого розвитку України. Встановлено, що реалізація спадкових прав в умовах воєнного стану є індикатором інституційної спроможності держави, оскільки система нотаріату, суди та органи юстиції, здатні гарантувати спадкові права навіть в умовах війни, свідчать про високий рівень інституційної стійкості.

У межах сьомого дослідницького напрямку порушено питання національної стійкості, міжнародно-правових засад сталого розвитку та ролі публічного управління. Важливим результатом конференції є дослідження національної стійкості як правової категорії, де визначено її поняття, структуру та фактори забезпечення. Відмічено, що формування державної політики у сфері забезпечення національної стійкості потребує здійснення комплексу організаційно-правових, фінансових, культурно-виховних та інших заходів, серед яких особливої ваги набувають питання нормативно-правового забезпечення національної стійкості на основі конституційних норм-принципів.

Окрему увагу було приділено міжнародно-правовій основі механізму забезпечення сталого розвитку в умовах протидії агресії, порушень миру і безпеки. Наголошено на необхідності консолідації зусиль міжнародної співпраці, уповноважених суб'єктів міжнародної правотворчості, розширення їх складу з метою визначення відповідних правових рамок, міжнародних стандартів, встановлення справедливої відповідальності за порушення загально-визнаних цивілізаційних цінностей. Відзначено, що агресія як найбільше зло XXI століття демонструє багатовимірність, яка зумовлює доцільність трансформації міжнародно-правової основи механізму забезпечення сталого розвитку.

За результатами конференції варто виділити основні напрями сучасних наукових досліджень інституційної спроможності: розширення змісту поняття інституційної спроможності; інтеграція концепції

сталого розвитку у всі напрями публічного управління; посилення ролі цифровізації; орієнтація на європейські стандарти; формування правових механізмів повоєнного відновлення.

Підсумовуючи роботу конференції, учасники дійшли низки концептуальних висновків.

По-перше, інституційна спроможність органів публічної влади є комплексною категорією, що охоплює правові, організаційні, кадрові, фінансові та технологічні аспекти діяльності державних інституцій. Вона визначає здатність органів влади ефективно формувати та реалізовувати державну політику, забезпечувати верховенство права та досягати стратегічних цілей сталого розвитку навіть в умовах екзистенційних загроз. Інституційна спроможність проявляється у здатності державних інституцій до адаптації, модернізації та впровадження ефективних управлінських практик, що є критично важливим у період повоєнного відновлення.

По-друге, забезпечення сталого розвитку в умовах повоєнного відновлення неможливе без системного оновлення функцій держави, зокрема, соціальної, економічної, оборонної, екологічної, правозахисної та інформаційної. Учасники конференції дійшли згоди, що модернізація державного управління має стати запорукою забезпечення її стабільного розвитку, створення гідних умов життя та зміцнення позицій України на міжнародній арені. Особливого значення набуває адаптація функцій держави до європейських стандартів управління, імплементація принципів прозорості, ефективності, підзвітності та орієнтації публічної політики на потреби громадян.

По-третє, серед ключових викликів на шляху посилення інституційної спроможності виокремлено: системну корупцію, низький рівень довіри до політичних інститутів, недосконалість виборчого законодавства, недостатнє фінансове та кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування, надмірну бюрократизацію, недосконалість правового регулювання у сфері інформаційної безпеки та екологічного управління, а також

обмеженість повноважень судової влади у сфері узагальнення судової практики.

По-четверте, перспективними напрямами досліджень є: розроблення науково обґрунтованих моделей модернізації системи державного управління з урахуванням національних особливостей та найкращих світових практик; удосконалення механізмів правової експертизи та юридичного прогнозування; дослідження впливу цифрових технологій, зокрема, штучного інтелекту, на діяльність органів публічної влади; аналіз міжнародного досвіду посилення інституційної спроможності у сфері внутрішньої безпеки, екологічного управління та публічних послуг; розробка дієвих антикорупційних механізмів на основі соціально-детермінованого підходу; вивчення проблематики захисту прав людини в кризових умовах, зокрема, прав внутрішньо переміщених осіб, жінок, дітей та інших вразливих категорій населення.

За результатами роботи міжнародної науково-практичної конференції сформульовано рекомендації органам публічної влади, суб'єктам правотворчої діяльності та науковим установам, спрямовані на підвищення інституційної спроможності задля забезпечення сталого розвитку України та повоєнного відновлення.

У сфері правотворчої діяльності:

- забезпечити системне впровадження прогностичного підходу, зокрема, розроблення Наукової концепції розвитку законодавства України відповідно до статті 22 Закону України «Про правотворчу діяльність», а також прогностичних документів публічної політики, що визначають перспективне правове регулювання суспільних відносин;

- удосконалити процес правової експертизи проєктів нормативно-правових актів з урахуванням оцінки їх впливу на суспільні відносини в довгостроковій перспективі, що дасть змогу запобігти низькій ефективності національного законодавства;

- адаптувати національне законодавство до права ЄС, зокрема, шляхом підготовки постатейних таблиць відповідності до кожного проєкту нормативно-правового акта, а також забезпечити належний

кадровий ресурс та офіційний переклад правових актів ЄС українською мовою.

У сфері публічного адміністрування та місцевого самоврядування:

- продовжити реформу децентралізації, забезпечивши чітке розмежування повноважень між центральними та місцевими органами влади, а також належне фінансове та кадрове забезпечення територіальних громад;

- завершити адміністративно-територіальну реформу, визначивши територіальну основу місцевого самоврядування та закріпивши поняття «громада» як базової територіальної одиниці;

- надати районним та обласним радам власні виконавчі органи, ліквідувавши дисбаланс між представницькими органами регіонального рівня та місцевими державними адміністраціями;

- оптимізувати структуру державного апарату, усунувши дублювання функцій та надмірну бюрократизацію;

- трансформувати контрольно-наглядову функцію держави в контрольно-координаційну для забезпечення гнучкості та оперативності реагування на нові виклики.

У сфері запобігання та протидії корупції:

- перейти від переважно репресивних методів боротьби з корупцією до соціально-детермінованого підходу, що передбачає з'ясування причин та умов, які сприяють корупційним проявам, та застосування для кожної з них ефективних методів нейтралізації;

- провести оптимізацію кількості державних чиновників та структури центральних органів виконавчої влади, розглянувши можливість скорочення кількості міністерств та ліквідації дублюючих функцій;

- впровадити політику доброчесності в органах державної влади та вдосконалити антикорупційне законодавство, зокрема, шляхом запровадження ефективних виборчих цензів та реформування виборчої системи.

У сфері соціальної політики та захисту прав людини:

- розробити та впровадити національний стандарт доступного житла з урахуванням потреб внутрішньо переміщених

осіб та осіб, які втратили житло через війну, забезпечивши поєднання зусиль на національному та місцевому рівнях;

- визначити соціальну стійкість як окремий елемент національної стійкості з відповідним нормативним та інституційним забезпеченням, що передбачає готовність держави до соціального захисту громадян у кризових ситуаціях;

- посилити соціальну функцію держави шляхом модернізації соціальної політики відповідно до європейських стандартів, впровадження політики потреб, створення інклюзивного, безбар'єрного суспільства та розбудови ринку праці, адаптивного до використання цифрових технологій;

- забезпечити дотримання конституційних гарантій прав людини в умовах воєнного стану, розмежувавши правомірні обмеження, спрямовані на забезпечення безпеки держави, та неприпустимість зловживань з боку посадових осіб.

У сфері судочинства та правоохоронної діяльності:

- законодавчо закріпити за касаційними судами повноваження щодо узагальнення судової практики з метою забезпечення єдності правозастосування, передбачуваності судових рішень та підвищення інституційної спроможності судової влади загалом;

- забезпечити подальший розвиток інституту суду присяжних як демократично-правового інституту судової влади, що опосередковує взаємодію держави та громадянського суспільства;

- модернізувати органи правопорядку з урахуванням потреб територіальних громад, забезпечивши поетапну відмову від виконання невластивих функцій та усунення дублювання повноважень.

У сфері цифрової трансформації, інформаційної та екологічної безпеки:

- ухвалити системоутворюючий Закон України «Про інформаційну безпеку», який визначив би основні принципи державної політики у цій сфері, систему суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки та механізми їх взаємодії;

- вдосконалити правове забезпечення цифрової трансформації управлінських процесів, у тому числі застосування штучного інтелекту в діяльності органів

публічної влади, з дотриманням принципів усвідомленого застосування результатів обробки даних, захисту службової інформації та підвищення інформаційної компетентності державних службовців;

- зберегти регуляторну автономію екологічних функцій, забезпечивши належний рівень інституційної незалежності рішень, спрямованих на запобігання довгостроковим екологічним загрозам, особливо у сфері управління відходами руйнувань.

У сфері міжнародної інтеграції та національної безпеки:

- забезпечити подальший розвиток оборонної функції держави з огляду на досвід провідних країн НАТО та ЄС, зокрема, шляхом систематизації законодавства у сфері оборони та розроблення Концепції національної безпеки та оборони України;

- активізувати участь України у міжнародних форумах, зокрема, Конгресах ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя, для актуалізації проблематики воєнних злочинів та формування нових міжнародних підходів до їх попередження, розслідування та покарання;

- гармонізувати національне законодавство з правом ЄС у сфері публічних послуг, у тому числі через впровадження стандартів корпоративної належної обачності (CSDDD) у діяльність публічних інституцій.

Реалізація цих рекомендацій сприятиме формуванню сильної, ефективної та підзвітної системи публічної влади, здатної забезпечити сталий розвиток України та її успішну європейську інтеграцію. Комплексне впровадження запропонованих заходів створить передумови для подолання кризових явищ, спричинених війною, модернізації державного механізму відповідно до європейських стандартів та формування стійкої, самодостатньої та конкурентоспроможної держави, де верховенство права, людська гідність та сталий розвиток є не деклараціями, а щоденною реальністю.

Узагальнення представлених наукових досліджень зазначеної міжнародної науково-практичної конференції «Інституційна спроможність органів публічної

влади у забезпеченні сталого розвитку України» дозволяє зробити висновок, що сучасна правотворчість дедалі більше оріє-

нтується не лише на нормативне реагування, а й на стратегічне прогнозування сталого суспільного розвитку.

Огляд підготували:

Людмила КУПІНА

доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділом публічно-правових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України

Наталія КУШАКОВА-КОСТИЦЬКА

доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу публічно-правових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України

Ольга ГУСАР

кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу публічно-правових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України